	A	B	C	D	E	F	G	H
1					**1. melléklet a 114/2013.(IV.16) Korm. rendelethez II.NEMZETI ÉRTÉK ADATAI**			
2	Nemzeti érték megnevezése	Szakterületenkénti besorolás	Fellelhetőség helye	Értéktár megnevezése	Rövid bemutatás	Indoklás	Bibliográfia, honlap, forrás	Hivatalos weboldal
3	1. POMÁZI HOSSZÚSZÁRÚ CSERESZNYE	agrár- és élelmiszergazdaság	Pomáz város területén (Pest megye) kertben, Pomázon Klissza-dombon.	települési	A magyar vidékek jellegzeles gyümölcse a cseresznye. Pomáz kedvező fekvésének köszönhetően jó mikroklimával rendelkezik. Északon a Visegrádi-hegységhez tartozó Köhegy, délnyugaton a Pilis két hegye a Kis- és Nagykevély által határolt katlan határozza meg a táj jellegét és mikroklímáját. A keleti, déli fekvésű hegyoldalak a gyümölcstermesztés számára kedvező adottságot biztositanak. Pomáz jellegzetes tájfajtája a hosszúszárú cseresznye. Galgóczy Károly említi az 1870-es években, hogy a "gyümölcstermelést és nemesítést szintén kedvvel és haszonnal gyakorolja a lakosság" – a szőlészethez hasonlóan.	Minden helyi érték – építészet, művészet, környezet stb.- ami az adott település jó hírét viszi az országban, vagy akár a világban, megérdemli, hogy értéktárba kerülve ne vesszen a feledés homályába, sőt minél inkább elterjedjen. A Pomázi hosszászárú cseresznye is ilyen különleges fajta, ami mélto arra, hogy Pomáz hírnevét ilyen módon öregbítse. Ellenálló fajta, ami akár biotermesztésre is alkalmassá teszi.	Rayman János – Dr. Tomcsányi Pál: Gyümölcsfajták zsebkönyve Budapest, Mezőgazdasági Kiadó 1964. Apostol J.-Brózik S./1998/ Cseresznye. in Soltész M, Gyümölcsfajta ismeret és -használat 309-329. Mezőgazda Kiadó. Budapest Faluba Z. És társai (1982): Csonthéjasok és héjasgyümölcsüek. Mezőgazdasági Kiadó. Budapest Galgóczy Károly (1877): Pest-Pilis-Kiskun megye Monográfiája I-III. Budapest Pór J.-Faluba Z- (1982): Cseresznye és meggy. Mezőgazdasági Kiadó. Budapest Tomcsányi P. (1979): Gyümölcsfajtáink. Mezőgazdasági Kiadó Vállalat. Budapest. Mohácsi M.-Maliga P. (1956): Cseresznye és meggytermesztés. Mezőgazdasági Kiadó. Budapest	nincs
5	2. FEDETT NAGYKAPUK	épített környezet, kulturális örökség	Pomáz város belterülete	települési	A településre jellemző, - nagy számánál fogva – különleges kapukialakítás, mely általában szilárd (tégla, ill. kő) pillérrel épül. Az épülettel egybeépített és önállóan a tömör keritésben álló cseréppel fedett kialakítása ismert. Analógiája elsősorban az erdélyi szász városokban található számos falazott, fedett kapu (pl. Almakerék, Berethalom, Muzsna stb.)	Nemzeti, népi, tájegységi sajátosság. A településképet meghatározó, – a környező településeken nem található - egyedi (ezesetben elsősorban a magyar és a német) nemzetiség építési hagyományát reprezentáló építészeti érték.	Magyar Néprajzi lexikon, kapuk, fedeles kapuk szócikkei: http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/3-77.html http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-140.html és Csedő Attila székelyföldi fotóblogja: http://csedoattila.blogspot.hu/	nincs
6	3. KERESZTEK, FESZÜLETEK POMÁZ TERÜLETÉN	épített környezet	Pomáz területén	települési	**Magyar Kereszt (Hősök tere)**.Kőkereszt, horgany corpusszal a Hősök terén, szemben a református templommal, háttal a Laszlovszky háznak. Már az 1888-as katasztери térképen is szerepelt. A régi, korhadt fakeresztet valahol a mai viztorony helyén, mise keretében eltemették, s helyette Feley Kálmánné, született Pauliny Ilona ürnő áldozatkészségéből állitották fel a kőkeresztet 1907. október 27- én. 2006-ban a közel 100 éves keresztet a megrepedt kar miatt közadakozásból Seres Jánossal (szobrász, restaurátor) restauráltattuk. 2011-ben autóval nekimentek, mind a kő kereszt, mind a test darabjaira tört. 2012-ben közadakozásból restauráltattuk. 2015-ben a letört karokat ismét közadakozásból Seres Jánossal restauráltattuk. A megújult keresztet minden egyes alkalommal felszenteltük,s az ünnepséget agape,szeretetvendégség követte.Az értéktárba a további ajánlások kerültek felvételre:**Sváb (német) Kereszt (Diófa utca) Tót (szlovák) Kereszt (Ady Endre utca) Szent Márk napi kereszt (Ravatalozó u. Klisza domb alja)Templom téri kőkereszt (Templom tér)Szent Vendel szobor (Horvát utca,Dobogókői út sarka)**	A keresztek részei Pomáz vallási, történeti, kulturális emlékeinek, s utalnak arra, hogy városunkban több nemzetiség élt és él együtt. Javaslom a Pomázi Értéktárba való felvételük,lévén többségük több mint 100 éve része településünk életének.Sok mindent „láttak"a történelem viharából,s még mindig eredeti vagy új helyükön,de „szemlélői"az itt élő emberek életének.Keresztek lévén,nem lehet kétség szakrális jelentőségüknek sem,mely része volt a rég volt itt élt emberek életének,s egyszer talán ismét,fokozottabban része lesz a ma vagy majdan élő emberek életének is.Úgy vélem még ennyi magyarázat is sok a felvételt illetően,hiszen vannak evidenciák,s úgy gondolom a keresztek is ezek közé tartoznak.	Tóth Ferenc: Pomáz történetének forrásai (Pomáz Nagyközség Önkormányzata, 1994) Pomáz (Pomáz Város Önkormányzata, 2001) Szerkesztette: Laszlovszky József (főszerkesztő), Borbélyné Radics Ibolya, Kőnczöl Dánielné Dr. Szilárdfy Zoltán művészettörténész szóbeli tájékoztatása	nincs
7	4. TÓFENÉK-DUGACSKE	természeti környezet	Pomáz -Szentendre közötti sík	települési	A Köhegy lábainál elterülő rét egykor a Duna árterülete volt. A HÉV megépítésével a folyóval való kapcsolata megszünt, a 60-70-es években mezőgazdasági müvelésbe vonták. Mostanra a természet visszafoglalta. A sik nagy része a Nemzeti Ökológiai Hálózathoz és a Natura 2000-hez tartozó terület. Számos hazai jogszabályok alapján védett és fokozottan védett élőlénnyel. Növényritkaságai: lappangó sás (Carex humilis); mocsári iszalag (Clematis recta); hússzínü ujjas kosbor (Dactilorhiza incarnata); mocsári nőszőfü (Epipactis palustris); szibériai nőszirom (Iris sibirica); korcs nőszirom (Iris spuria); oloskaszagú kosbor (Orchis coriophora); mocsári kosbor (Orchis laxiflora ssp.palustris); lápi rence (Utricularia bremii); A vizes területeken (Kis-tó, Tófenék tömegesek a különféle békafajok, barna és zöld varangy, gyepi béka. A hüllökből itt a környéken a kockás-, vízi- és erdei sikló, fürge-, zöld- és pannon gyik lelhető fel. A Kis-tó és Tófenék mocsári teknös állományát sajnos betelepitett ékszerteknös egyedek veszélyeztetik.	Erősen védendő ökoszisztéma, nedves és vízi élővilága rendkivül értékes. Nemzeti Ökológiai Hálózathoz és a Natura 2000-hez tartozó terület.	www.zoldinfolanc.hu/doksik/pomaz/termeszet/Tofenek.pd http://klimabarat.hu/tagtelepulesek/pomaz http://klimabarat.blog.hu/2011/01/20/vizes_elohely_helyre allitassal_a_klimavedelem ért	nincs
8	5.BARÁT-PATAK VÖLGYE	természeti környzet	Pomáztól délre a dolinai völgyben, a müúltól Budakalász határáig	települési	A hajdan források által táplált patak, mely a müúttól jóval feljebb eredt, ma már csak a völgyteknöben összegyülı vizet vezeti el. Mégis ez a nádas, lápos, érintetlen világ nagyon sok értéket rejt. További szöveges indoklás helyett egy kis felsorolás a területen található ritka és védett növényekből: agárkosbor, biboros kosbor, dárdás csukóka, fehér fűz, fehér nyár, hólyagos csúdfű, kisvirágú pozdor, közönséges párlófü, közönséges (vad) dió, lózsálya, mandulalevelü fűz, mezei zsurló, mocsári zsurló, mocsári galaj, mocsári csillaghúr, mezei varfü, parlagi lednek, pénzlevelü lizinka, sédkender. Védett állatok: Mocsári teknős, Vízi sikló, egerészölyv, kakukk, barna réti héja.	Ez a patakmeder és az árterülete természetes állapotában maradt fenn, így háboritatlan élőhelyet jelenthet az itt élő növény és állatpopulációnak. Az értéktárba kerülésével meg lehetne akadályozni ennek az Ökoszisztémának a pusztitását. Védettségi kategóriája szerint: Országos védelemre javasolt.	https://hu.wikipedia.org/wiki/Barát-patak pomazi-kornyezet.blogspot.com/.../pusztulo-kornyezet-barat-patak.html http://www.budakalaszertvedegylet.hu/ismeretanyag/35-termeszetvedelmi/52-majdan-patak-voelgye.html	nincs
9	6. DERA PATAK	természeti környezet	Pilisszentkereszt fölött ered majd végigfolyik a városon, és Szentendrén folyik be a Dunába.	települési	A Pilis és a Visegrádi-hegység elválasztásán folyik végig mint a történelmi Pilis leghosszabb patakja. Régebben több neve is volt: Mély-patak, Dera-patak Kovács(i)-patak és Pomázi-patak. Vízgyüjtő területe a Pilis-tetö—Dobogókő közötti medence, Pilisszentkereszt, Csobánka, és Pomázon keresztül Szentendrén folyik be a Dunába. A felső részen, Pilisszenkereszt alatt a szurdok parkolónál lép be Pomáz területére, és itt még hegyvidéki patakként Pomáz és Csobánka határán fut. Itt a felső szakaszán előfordulhat még kövi rák is. Az itt található ártéri erdő és rét gazdag állatvilággal bir, énekesmadarak sokaságának ad élőhelyet. Később bekanyarodik Csobánkára, és csak Margitliget alatt tér vissza csordogálva Pomázra.	Ez a patak a Pilis-hegység mészkőcsiklái és a Visegrádi-hg. vulkáni hegyei közötti törésvonalon folyik végig. Pomáz csaknem egész közigazgatási területét és a várost kanyarogva szeli át. Pomáz nevével a Dera-patak neve összeforrt. Térségünk névének névadója is (Dera-táj)	https://hu.wikipedia.org/wiki/Dera-patak www.zoldinfolanc.hu/doksik/pomaz/viz/Dera_Pomaz.pdf	nincs

	A	B	C	D	E	F	G	H
10	7.HOLDVILÁG ÁROK	természeti környezet, kulturális örökség, turizmus	Pomáz város központjától 6 km-re nyugat-északnyugatra Kiskovácsi felett.	települési, tájegységi	A Holdvilág-árok kedvelt kirándulóhely a történelmi Pilisben (Visegrádi-hegységben). Ősi temetkezési, kultikus helynek is tartják, de egyben páratlan természeti érték és közkedvelt kirándulóhely. Évente több ezren látogalják az ország minden részéről és a határon túlról is. A Holdvilág-ároknak három ága van (a legismertebbnek külön neve is van: Karolina- árok). Keleti ága a Nagy Csikóvár és a Pörgelóci-hegy között, középső ága a Pörgelócihegy és a Lom-hegy között van, amely ágak a Weislich-barlang felett egyesülnek majd a két részből egyesült árok dél-nyugat felé folytatódik a Domini-forrásig, ahol a harmadik ág, a Karolina-árok is beletorkollik a Klanác-hegy felől. A Domini-forrástól patakos szurdokvölgy vezet a főútig. Itt található a Weislich barlang, mely szintén mesterséges képződmény. Jelenleg régészeti ásatások folynak a területen.	Szinte nincs Magyarországon olyan természetjáró ember, aki nem ismerné a történelmi Pilis eme páratlan természeti kincsét. Az évi több mint tízezer kiránduló, az egyedülálló természeti érték és a valószínűsíthető ősi kultikus hely külön-külön is elegendő indok lehet nemcsak a települési, hanem a megyei értéktárba ajánláshoz is.	https://hu.wikipedia.org/wiki/Holdvilág-árok kirandulastippek.hu/budapest-kornyeke/holdvilag-arok www.turautak.com/cikkek/turautak/pilis---holdvilag-arok.html karpatutak3.blogspot.com/2013/02/pomaz-holdvilag-arok-bejarasa.html www.dobogokokirandulas.hu/Holdvilagarokwww.parkerdo.hu › ... › Merre induljunk? › Pilis, Visegrádi-hegység www.turabot.hu/erdekes/holdv.html ERDÉLYI I. (1971): Pomáz – Holdvilág-árok – Archeológiai Értesitő '89. Budapest pp. 71-76 GALLUS S.(1941): A honfoglaló magyarságnak temetkezésre is használt kultuszhelye került napvilágra a Holdvilág-árokban – Nagy Budapest (4. évf. 36. sz.), Budapest p. 3	nincs
11	8. MAJDÁN -FENNSÍK	természeti környezet	Pomáztól délre, délnyugatra terjedő fennsík.	települési	Majdán-fennsík növényvilága összetett és értékes s néhány, bennszülött faj is megtalálható itt. Ennek ellenére a terület csak kis része védett, pedig szervesen illeszkedne a Duna-Ipoly Nemzeti Parkba. Ez a fennsík sokáig katonai gyakorló terület volt, így védett volt a műveléstől.	Majdán fennsíknak különösen értékes a növényvilága. Számos fokozottan védett, bennszülött faj nő itt. Védendő növény társulási formák: zárt dolomit sziklagyep; lejtősztyepp-rét; cserjés vegetáció. Natura 2000 terület is van rajta	www.kirandulasok.com/2012/11/a-majdan-fennsik_27.html www.zoldinfolanc.hu/index.php?option=com_content&view. http://www.pomaz.hu/termeszeti_adottsagok https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%25C3%25A1gon_v%25C3%25A http://enfo.agt.bme.hu/drupal/keptar/1760	nincs
12	9. OSZOLY ERDŐ	természeti környezet	A nemzeti érték fellelhetőségének helye Pomáz város lakott területől nyugatra 3,5 km-re	települési	Az Oszoly erdő a Majdán-fennsík nyugati peremén az Oszoly gerinctől keletre helyezkedik el. A terület régen rét, legelő volt, és csak ritkásan állt rajta egy-egy magányos fa. A legeltetés abbamaradása után a környező fák elszóródott magjaiból, valamint máshonnan idekerült magokból erdősödött be. Nem telepített erdő, különlegessége a molyhos tölgy, mely ritka és ezen a helyen 10-20 körüli több száz éves példány található egymástól távol. A területen ismerünk egy magyar tölgyet is, mely ritka példány. Állatvilágát főleg a kistestű négylábúak és madarak alkotják: mókus, harkály, meggyvágó gyakori. Időnként feltűnik a kígyászölyv és a kerecsensólyom is. Növényvilága között pár különleges ritkaság is van. Termőtalaja vékony, helyenként pár cm csak. Rengeteg változatos mohás terület jellemzi (a magyarországi több mint ötven mohafaj kétharmada védett).	Védendő erdőtársulás több 100 évet meghaladó ritka tölgyfákkal. A természetes erdősödés következtében egészségesebb ökoszisztéma alakult ki, mely bármely elemének megbomlása kihathat a védett és veszélyeztetett növényekre, állatokra, egyszóval az ökoszisztémára.	www.oszoly.hu http://tanosveny.oszoly.hu/	nincs
13	10. PETŐFI-PIHENŐ ÉS NAPÓLEON KALAPJA	turizmus	Pomáztól északra a Kőhegy déli peremén	települési	A Kőhegy fennsíkjának déli peremén egyik andezit tufa sziklatömbre épített kilátóhelyről tiszta időben a Gellért-hegy szobra is látható. Pomázt és a fővárosig terjedő síkságot innen lehet a legszebben látni, ezért évente több ezer pomázi és nem csak pomázi természetjáró keresi fel. A város több szállal is kötődik e helyhez (március 15-ei hagyományos túra, Kossuth L. emlékmű /zászló/ és Pomáz Város Napja) 1845. szeptember végén az emlékezet szerint Petőfi Sándor is megmászta e hegyet és itt pihenve kapott ihletet a „Hegyen ülve" című verséhez. Ugyanitt található a gombakő, vagy más néven Napóleon kalapja nevű természeti képződmény, mely szintén kedvelt fényképtémája az idelátogató turistáknak ritkasága miatt. A névadás eredetéhez egy kis adalék: >>A Magyar Kárpát Egyesület Budapesti Osztálya f. év május 12-én igen érdekes kirándulásra hívta meg tagjait; a kirándulás czélja volt Pomázról kiindulva a Kőhegyen keresztül Szent-Endrére menni" ...„Ezt a sziklát, melyet "Napóleon-kalapjá"-nak neveztünk el, a társaság megmászhatatlannak tartotta, de kiderült, hogy igen könnyű rá feljutni.	Pomáz városának lakói, és a messze földről környékünkre érkező turistáknak egyaránt megállója és úticélja a Kőhegy szikláján lévő Petőfi-pihenő, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik nemcsak az alatta elterülő síkra és a közeli Napóleon-kalapjára, hanem a Pilis és Budai hegység jelentős részére is. A gomba szikla, azaz a „Napóleon kalapja" is kedvenc fényképtémája az ideérkező turistáknak, melyek közül sokan még évek múlva is emlékeznek Pomázra e hely jóvoltából.	kirandulastippek.hu/budapest-kornyeke/ko-hegy blog.turafuggo.hu/2013/10/05/pvz-vi-fel-a-ko-hegyre Ifj. Jankó János írása, Turisták Lapja, I. évfolyam 5. szám, 1889. Október www.dunakanyarkartya.hu/termeszetjaras/.../140509-ko-hegy-petofi-piheno-366m	nincs
14	11. POMÁZI FORRÁSOK	természeti környezet	Pomáz Város teljes közigazgatási területén.	települési	Pomáz külterületén és belterületén egyaránt több forrás található. Ezek közül a legismertebb a Gyopár-forrás. (sz: N 47° 39,962' h: E 18° 59,138') A múltban a környék legbővebb vízű forrásaként emlegették. Ma már csak csordogál a víze. Jelenleg a Holdvilág-árokbeli Domini-forrás adja a legtöbb vizet. 50 méterre onnan van a Ramses vagy Rámsas-forrás. A teljesség igénye nélkül ide sorolható még a Jánosforrás, Csepel-forrás, Bodzás-forrás, Kárpát-forrás, Szilágyi Bernát-forrás.	A XXI. században az egészséges ivóvíz egyre fontosabb értékké válik. Mindnyájunk közös érdeke, hogy vizeinkre vigyázzunk. Egy túraútvonal megválasztásánál a legfontosabb szempontok egyike, hogy hol van forrás. Forrásaink kultúrtörténeti vonatkozással is bírnak. (Petőfi valószínűleg ivott a János-forrás vizéből.) A források, főleg a foglalatlanok, az állatok vízhez jutását is biztosítják. Minden forrás eleve védett.	https://hu.wikipedia.org/wiki/Forr%C3%A1s_(hidrol%C3%B3gia)#A_forr.C3.A1sok_ra_vonatkoz.C3.B3_jogszab.C3.A1ly http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_2771#forras http://www.parkerdo.hu/_user/browser/File/terkep_pilisi_tavak_0324.pdf	nincs
15	12.SIKÁROSI RÉT	természeti környezet	Pomáz észak-nyugati közigazgatási határán elterülő medence, melyet a Bükkös-patak medre oszt 2/3 -1/3 arányban ketté úgy, hogy a nagyobb terület Pomázon van. Ez a történelmi Pilis (Visegrádi-hg.) mélyén található nagy kiterjedésű sík, ligetes rét jellegű terület, ahol a természetes növénytársulás sértetlenül fennmaradt.	települési	Sikárosi rét a "történelmi Pilis" belső medencéje. Domborzati szempontból zártnak tekinthető, mivel hegyek ölelik körbe. Az újkori kőbányák megnyitása előtt csak szűk szurdokokon vagy a hágókon volt megközelíthető. A Sikárost átszelő patakmeder pomázi oldalán az állandóan magas páratartalom hatása jól látható: a környező kőrisfákat vastagon borítja a zuzmók különböző fajú tömege (Hypogymnia physodes /ajakos tányérzuzmó/ Pseudevernia furturancea /tölgyfa zuzmó/ Pormelia caperata /tányérzuzmó/). Védett növényfajok listája a teljesség igénye és területi megjelölés nélkül: Phyteuma spikatum /erdei varjúköröm/; Iris graminea /pázsitos nőszirom/; Doronicum hungaricum /magyar ergevirág/; Gentiana pneumonanthe/ kornis tárnics/; Platanthera bifolia /kétlevelű sarkvirág/; Orchis mascula /füles kosbor/; Orchis Purpurea /bíboros kosbor/; Epipactis helleborine /széles levelű nőszőfű/; Epipactis purpuráta /pirosló nőszőfű/.	A medence sok védett és fokozottan védett növény élőhelye, egyben a fák hiánya miatt pazar panorámát nyújt a körkörösen látható hegyekre. A területen valószínűsíthető régészeti lelőhely is. Jelenleg a védettsége és a lakott területtől való távolsága miatt még érintetlen terület.	http://www.kirandulasok.com/2012/07/sikarosi-ret.html vedett.novenyhatarozo.info/ www.nyf.hu/others/html/kornyezettud/mm/kornytud/termved/tgy1/termgy1.htm http://www.mokkka.hu/drupal/keptar/1760	nincs
16	13.MESSELIA TETEJE	természeti környezet	Pomáz város területén zártkertes övezetben a Messelia tetején megmaradt erdös terület.	települési	Ez egy kis erdős terület a nagy Messelia tetején. Minden oldalon zártkertek veszik körül, és a DINP többi részéhez néhány hosszú és keskeny müveletlen, elvadult hétvégi telken keresztül van összekötve. Ezen a kis területen számos orchideafaj és hibridjeik, sápadt kosbor (Orchis paliens), sömörös kosbor (Orchis ustulata), bodzaszagú ujjas kosbor ctylorhysa sambucina), füles kosbor (Orchis mascula ssp. signifera), leánykökörcsin (Pulsatilla nigrikans), nagy pacsirtafű (Polygala major), nagy ezerjófű (Dictamnus albus) és magyar zergevirág (Doronicum hungaricum) is megtalálható.	Ezt a területet minden oldaláról belterület vagy kertes, hétvégi nyaralós zártkerti övezet veszi körül. A Pilis-Visegrádi hegység erdeivel csak egy pár méter széles sávval kapcsolódik össze. Ez veszélyezteti a kis területen, a domb tetején található értékes és védendő növényritkaságokat.	https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%25C3%25A1gon_v%25C3%25A9d http://vedett.novenyhatarozo.info/ http://enfo.agt.bme.hu/drupal/keptar/1760 http://terep-jaro.blogspot.com/2013/11/husz-magyarorszagi-kosborfaj-avag http://novenyhatarozo.info/cikk/Magyarorsz%25C3%25A1gi%2BOrchidea	nincs